

Javaslat

a Kozma Lajos által tervezett villának
a kunszentmártoni települési értéktárba történő felvételhez

Készítette:

Barna Gábor

Aláírás

Kunszentmárton, 2017. december 30.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslattevő (személy, intézmény, szervezet, vállalkozás) neve:
Barna Gábor

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó adatai:

Név: Barna Gábor

Levelezési cím: 1114 Budapest, Bartók Béla út 37. I/7.

Telefonszám: 20/9206122

E-mail cím: gaborbarnadr@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. a nemzeti érték megnevezése

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet

ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport

természeti környezet turizmus és vendéglátás

3. A nemzeti érték föllelhetőségének helye: 5440 Kunszentmárton, Rákóczi u. 16.

4. Értéktár megnevezése

települési tájegységi megyei külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A kétszintes családi ház, villa, 1928-1929-ben épült a Kunszentmártoni Takarékpénztár mindenkori igazgatója számára szolgálati lakásul. Tervezője Kozma Lajos (1884-1948), a 20. század egyik legnagyobb hatású magyar építésze és iparművésze volt. Akkoriban az Európa szerte követett, az anyagszerűséget, használati értéket hangsúlyozó modern stílus, az ún. funkcionalizmus vált uralkodóvá, ami leginkább a Bauhaus irányzatát követő alkotók tevékenységén keresztül vált ismertté és népszerűvé. A kunszentmártoni villa jelentőségét az adja, hogy Kozma Lajos e stílusban végzett tervezői tevékenységének egyik első megnyilvánulása.

A főhomlokzatokat horizontálisan tagoló tető- és teraszlemezek, a vízszintesen futó csőkorlátok, a mértéktartó téglaburkolat, az egyszerű nyílászárók harmonikus összeképet, kellemes arányú házat adnak.

Elkészülte után az épületet több mértékadó német szakkiadványban, pl. a *Moderne Bauformen*, az *Innen-Dekorationen* című építészeti-belsőépítészeti szaklapban, a *Neue Villen* című kiadványban, a modern építészet legjelentősebb hazai fórumaként számon tartott *Tér és Forma* című folyóirat 1929. évfolyamában, illetve az 1938-ban kiadott, s az elmúlt évtized legjelentősebb hazai épületeit bemutató *Magyar Építészet* című kötetben (1938) ismertették.

A második világháború után államosították. 1950-ben a tüdőgondozó kapott benne helyet. Majd rövid ideig raktár, jelenleg pedig a Családsegítő működik épületében.

6. Indoklás az értéktárba történő fölvétel mellett

Kozma Lajos (sz. Fuchs) (Kiskorpád, 1884 - Budapest, 1948) építész, iparművész és grafikus, műegyetemi tanár. A 20. század első felének egyik jelentős építésze, a Bauhaus irányzatának

jeles képviselője. Az általa tervezett épületek nagy része azonban Budapest második világháborús ostromakor elpusztult. A megmaradt fővárosi és vidéki épületei a modern magyar építészettörténet számon tartott emlékei. Maradandó értéket teremtett belsőépítészeti, bútortervezői tevékenysége, s alkalmazott grafikai munkássága. Elméleti szakirodalmi tevékenysége is jelentős: *Möbel und Baukunst* (bevezette E.Kállai, Bécs, 1926), *Templom és iskola* (Budapest, 1929), *Das Neue Haus* (Zürich, 1939), *Az írás stílusváltozásai az építészet megvilágításában* (Budapest, 1943).

1987-ben az akkori Művelődési és Közoktatási Minisztérium Kozma Lajos Kézműves Iparművészeti Ösztöndíjat alapított fiatal, már önálló iparművészeti tevékenységet folytató alkotók számára.

A magyar építőművészetben fontos alkotónak ez az egyetlen, megyénkben és térségünkben épített és fennmaradt épülete, Kunszentmárton egyetlen Bauhaus-stílusban felépített lakóháza.

A közeljövőben remélhetőleg a település jelentős alkotóinak, a Nemzet Művésze címmel kitüntetett Szabó Gyula színművész és Balla Demeter fotográfus emlékházának adhat helyet, ahol a tervező építész, Kozma Lajos emlékét is megörökíthetjük.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Harangozóné Tóth Éva: *Kunszentmárton épületei régen és ma. Lapok a 200 éves város építészettörténetéből*. Kunszentmárton, 2008. 32.

Beke László - Varga Zsuzsa: *Kozma Lajos*. Akadémia Kiadó, Budapest, 1968. Architectura sorozat

Koós Judith: *Kozma Lajos munkássága*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1975.

Ferkai András: *Buda építészete a két világháború között*. Budapest 1995.

Ferkai András: *Pest építészete a két világháború között*. Budapest 2001.

Horányi Éva (szerk.): *Kozma Lajos modern épületei*. TERC kiadó, Budapest 2006.

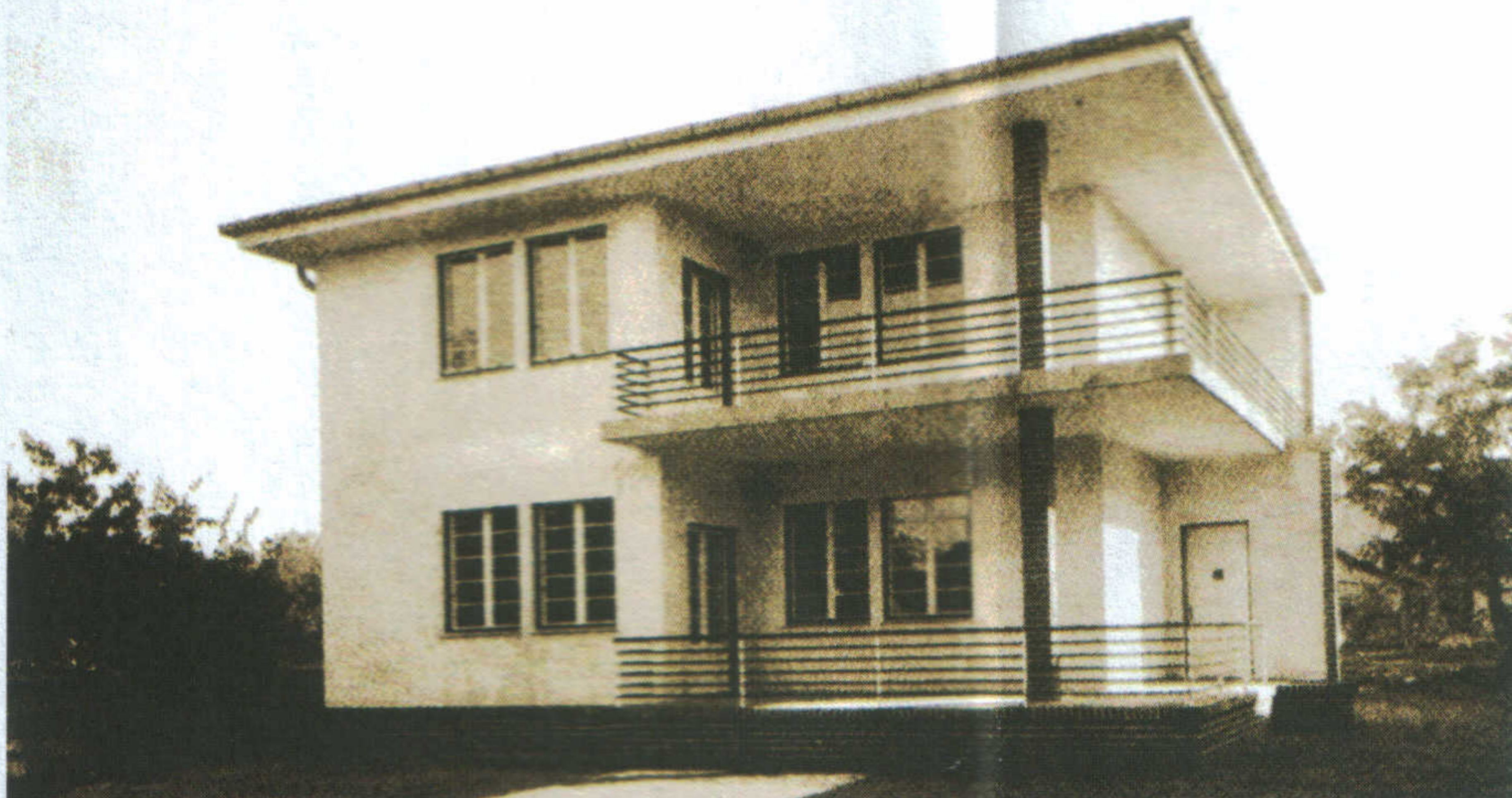
8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat.

Forrás: Harangozóné Tóth Éva: *Kunszentmárton épületei régen és ma. Lapok a 200 éves város építészettörténetéből.* Kunszentmárton, 2008. 32.

